

Sygn. akt I C 348/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Tomasz Lebowa

Protokolant starszy sekretarz sądowy Jolanta Lisiovska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 marca 2016 roku w Lublinie

sprawy z powództwa W. R. i K. R.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S.

o zapłatę tytułem zadośćuczynienia kwot po 80000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 marca 2014 roku do dnia zapłaty

I. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w S. na rzecz W. R. i K. R. tytułem zadośćuczynienia kwoty po 80000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 3 marca 2014 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w S. tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz W. R. kwotę 3542,20 zł (trzy tysiące pięćset czterdzieści dwa złote dwadzieścia groszy) i na rzecz K. R. kwotę 4042,20 zł (cztery tysiące czterdzieści dwa złote dwadzieścia groszy);

III. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Lublinie) od (...) Spółki Akcyjnej w S. tytułem należnych kosztów sądowych kwotę 4500 zł (cztery tysiące pięćset złotych).

Tomasz Lebowa

Sygn. akt I C 348/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 7 kwietnia 2015 roku W. R. i K. R. domagali się zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S., na podstawie art. 446 § 4 k.c. kwoty po 80000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę i ból doznane w wyniku śmierci matki wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 3 marca 2014 roku do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych (k. 2-4).

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S. w odpowiedzi na pozew domagało się oddalenia pozwu oraz zasądzenia od każdego z powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych (k. 35-38).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 grudnia 2007 roku doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym poszkodowana była A. R.. Na skutek odniesionych w wypadku obrażeń, poszkodowana zmarła na miejscu. Sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w S. (okoliczności bezsporne).

Nagła śmierć matki wywołała silny wstrząs psychiczny u jej synów W. i K.. Przed wypadkiem poszkodowani wiedli normalne, szczęśliwe życie, w domu panowała rodzinna atmosfera. Matka zamieszkująca wraz z dziećmi dawała im poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji, była dla nich wsparciem, pomagała im. Rodzina miała wspólna pasję –

wędrówki po górach. Przed tragicznym wypadkiem powodowie wraz z matką planowali rozbudowę domu. A. R. zawodowo zajmowała się pracą w laboratorium, w przyszłości rodzina planowała otworzyć ośrodek badań, w którym pracowaliby również powodowie. W. R. w chwili śmierci matki miał 24 lata, bardzo przeżył wypadek, zaniedbywał codzienne obowiązki, miał głęboki żal, obwiniał wszystkich dookoła, był załamany psychicznie, nie mógł się uczyć, martwił się o ojca. Pogorszyły się jego relacje ze znajomymi, stał się zamknięty. Przerwał studia i wyjechał zagranicę do pracy. Nadal pomimo upływu czasu tęskni za matką, jej śmierć miała bardzo duży wpływ na jego późniejsze życie. K. R. miał w chwili śmierci matki 20 lat, również bardzo cierpiał, przez trzy miesiące przebywał głównie w domu, płakał. Jej strata bardzo nim wstrząsnęła. Powód dopiero wchodził w dorosłe życie, nadal bardzo potrzebował wsparcia matki. Na kilka miesięcy przerwał studia, załamał się (zeznania powodów W. R. k. 58v i 194v oraz K. R. k. 58v i 194v).

Na skutek śmierci matki powodowie doznali rozległej szkody niemajątkowej, tym bardziej, że stracili matkę na progu wczesnej dorosłości, w takim momencie własnej biografii i biografii rodziny, w którym dorosłe dzieci z reguły zbliżają się do swoich rodziców, tworzą z nimi przyjacielskie relacje, stają się dla siebie partnerami, powiernikami, przyjaciółmi. Dodatkowym czynnikiem traumatycznym był fakt, że w wypadku uczestniczył ojciec powodów, który cierpiał z powodu śmierci żony, ponadto sam był ranny, wymagał wsparcia i opieki, nie mógł zapewnić opieki synom. Oskarżenie, a następnie skazanie ojca za spowodowanie wypadku dodatkowo skomplikowało relacje wewnątrzrodzinne i przyczyniło się do nasilenia poczucia żalu, konfliktów, poczucia winy i osierocenia.

Powodów łączyły z matką prawidłowe i silne więzy emocjonalne oparte na wzajemnej miłości, zrozumieniu i zaufaniu. A. R. troszczyła się o synów, zaspokajała ich potrzeby psychiczne i materialne. Była dla nich wzorem osobowym i modelem do naśladowania. Powodowie przez okres kilku lat przeżywali rozpacz po śmierci matki. Aktualnie przeżywają fazę adaptacji do straty. Poziom nasilenia cierpienia psychicznego, w tym żalu, bólu psychicznego, poczucia straty, niezrozumienia, poczucia winy był niewyobrażalny, nasilony dodatkowo przyczynieniem się ojca do tragedii. Dzięki silnej osobowości i temperamentowi obaj powodowie poradzi sobie z traumatycznym przeżyciem. Do ukształtowania się ich dojrzałej, odpornej psychicznie osobowości przyczyniły się silne, oparte na bezpieczeństwie, miłości i akceptacji więzy emocjonalne ze zmarłą matką. K. R. i W. R. na skutek śmierci matki doznali strat psychicznych, doświadczyli cierpienia psychicznego, które na zawsze obniżyło ich jakość życia. Do strat psychicznych należy zaliczyć: brak wsparcia ze strony matki, tak ważnego dla młodych ludzi, świadomość, że ich dzieci nie będą miały babci, poczucie zerwanych więzi z matką, utraconych planów i nadziei na przyszłość, poczucie winy. Kolejną konsekwencją jest niska samoocena oraz poczucie krzywdy i obniżenia jakości życia. U powodów występują psychosomatyczne objawy stresu w postaci łysienia plackowatego (opinia biegłego z zakresu psychologii k. 78-84).

Pismem z dnia 31 stycznia 2014 roku powodowie wezwali (...) Spółkę Akcyjną w S. do zapłaty tytułem zadośćuczynienia kwot po 100000 zł. Ubezpieczyciel wypłacił na rzecz W. R. i K. R. kwoty po 20000 zł (okoliczności bezsporne).

Stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wymienione dowody. Sąd uznał za wiarygodne zeznania powodów, nie były one również kwestionowane przez pełnomocnika pozwanego. Sąd podzielił ustalenia zawarte w opinii biegłego psychologa. Opinia ta sporządzona została w sposób rzetelny, precyzyjny, z uwzględnieniem wiedzy specjalnej posiadanej przez biegłego i w całości odpowiada na postawione pytania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Powodowie domagają się zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznali w związku ze śmiercią matki, która zginęła w wypadku komunikacyjnym.

Zgodnie z treścią art. 822 § 1 i § 2 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Jeżeli strony nie umówiły się inaczej, umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje szkody, o jakich mowa wyżej, będące następstwem

przewidzianego w umowie zdarzenia, które miało miejsce w okresie ubezpieczenia. Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (vide art. 822 § 4 k.c.).

W świetle natomiast art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zmianami) ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego (2007 rok) przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed nowelizacją art. 446 k.c., dokonaną art. 1 ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) skutkiem, której został wprowadzony do porządku prawnego art. 446 § 4 k.c. przewidujący zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej. W omawianym stanie prawnym najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku i zasady tej nie wyłączał art. 34 przywołanej ustawy ubezpieczeniowej (tak wprost uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 20 grudnia 2012 roku, sygn. III CZP 93/12 BSN 2013/1, z dnia 7 listopada 2012 roku, sygn. III CZP 67/12, z dnia 13 lipca 2011 roku, sygn. III CZP 32/11, z dnia 22 października 2010 roku, sygn. III CZP 76/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, sygn. IV CSK 307/09). (...) Spółka Akcyjna w S. nie kwestionowała swojej odpowiedzialności co do zasady.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy, w następstwie śmierci A. R., powodowie doznali krzywdy w postaci cierpień psychicznych. Roszczenie zgłoszone w pozwie podlega zatem w świetle art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Z przepisu art. 24 § 1 k.c. wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na powodach. Pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego

Z art. 24 k.c. wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy. Z domniemania bezprawności pokrzywdzony korzysta więc zawsze wtedy, gdyby bez tego domniemania ochrona nie byłaby mu przyznana.

W przedmiotowej sprawie oczywiste jest, że śmierć A. R. była powiązana adekwatnym związkiem przyczynowym z bezprawnym działaniem sprawny wypadku komunikacyjnego (skazanego za ten czyn prawomocnym wyrokiem), za którego ponosi odpowiedzialność (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S..

Katalog dóbr osobistych, do którego odwołuje się art. 23 k.c., ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste, rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które

w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost w art. 23 k.c. należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płęć człowieka.

Nie ulega wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając małżonkom m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego w sprawie sygn. IV CSK 307/09).

Reasumując powyższe rozważania, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła matka powodów – A. R., było bezprawnym naruszeniem dobra osobistego powodów w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie, prawa do utrzymania więzi rodzinnych.

Powodowie W. R. i K. R. domagali się zapłaty kwot po 80000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 marca 2014 roku.

Zadośćuczynienie ma zrekompensować straty niemajątkowe, krzywdę, wywołane przez śmierć najbliższego członka rodziny. Istota szkody niemajątkowej wiąże się więc z naruszeniem czysto subiektywnych przeżyć człowieka. Można przyznać zadośćuczynienie za ból, pewne utrudnienia życiowe, za konieczność zasadniczo odmiennego urządzenia sobie życia. Ustalenie wysokości zadośćuczynienia wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności istotnych dla określenia rozmiaru doznanej krzywdy, takich jak: wiek poszkodowanego, stopień cierpienia fizycznych i psychicznych, ich intensywność i czas trwania, pogorszenie stanu zdrowia na skutek śmierci osoby bliskiej.

W ocenie Sądu żądanie powodów jest uzasadnione co do zasady oraz co do wysokości, również przy uwzględnieniu wypłaconych w toku postępowania likwidacyjnego kwot po 20000 zł.

W chwili śmierci matki K. R. miał 20 lat, zaś W. R. 24 lata. Jej nagła, tragiczna śmierć spowodowała cierpienia psychiczne. Poziom nasilenia cierpienia psychicznych, w tym żalu, bólu psychicznego, poczucia straty, niezrozumienia, poczucia winy był bardzo wysoki. Konsekwencją śmierci A. R. była konieczność radzenia sobie przez powodów z traumatycznymi przeżyciami. Rodzina powodów przed wypadkiem była szczęśliwą, kochającą się wspólnotą, synowie byli bardzo silnie emocjonalnie związane z matką, jej utrata była dla nich bardzo ciężkim przeżyciem. Powodów łączyły z matką prawidłowe i silne więzy emocjonalne oparte na wzajemnej miłości, zrozumieniu i zaufaniu. A. R. troszczyła się o synów, zaspokajała ich potrzeby psychiczne i materialne. Była dla nich wzorem osobowym i modelem do naśladowania. Powodowie przez okres kilku lat przeżywali rozpacz po śmierci matki. Aktualnie przeżywają fazę adaptacji do straty. K. R. i W. R. na skutek śmierci matki doznali strat psychicznych, doświadczyli cierpienia psychicznego, które na zawsze obniżyło ich jakość życia. Do strat psychicznych należy zaliczyć: brak wsparcia ze strony matki, tak ważnego dla młodych ludzi, świadomość, że ich dzieci nie będą miały babci, poczucie zerwanych więzi z matką, utraconych planów i nadziei na przyszłość, poczucie winy. Kolejną konsekwencją jest niska samoocena oraz poczucie krzywdy i obniżenia jakości życia. U powodów występują psychosomatyczne objawy stresu w postaci łysienia plackowatego. Reasumując należy podkreślić, że na skutek śmierci matki powodowie doznali rozległej szkody niemajątkowej, tym bardziej, że stracili matkę na progu wczesnej dorosłości, w takim momencie własnej biografii i biografii rodziny, w którym dorosłe dzieci z reguły zbliżają się do swoich rodziców, tworzą z nimi przyjacielskie relacje, stają się dla siebie partnerami, powiernikami, przyjaciółmi. Dodatkowym czynnikiem traumatycznym był fakt, że w wypadku uczestniczył ojciec powodów, który cierpiał z powodu śmierci żony, ponadto sam był ranny, wymagał

wsparcia i opieki, nie mógł zapewnić opieki synom. Oskarżenie, a następnie skazanie ojca za spowodowanie wypadku dodatkowo skomplikowało relacje wewnątrzrodzinne i przyczyniło się do nasilenia poczucia żalu i osierocenia.

Z tych przyczyn, Sąd uznał za usprawiedliwione żądanie powodów w całości i zasądził na ich rzecz kwoty po 80000 zł (uwzględniając kwoty wypłacone w toku postępowania likwidacyjnego), uznając, że powyżej przedstawione okoliczności powodują, że kwota ta jest niewygórowana i usprawiedliwiona rozmiarami wyrządzonej krzywdy zgodnie z kompensacyjną funkcją zadośćuczynienia (wyrok SN z dnia 11 października 2002 roku, sygn. I CKN 1032/00, LEX nr 78885) oraz, mając na uwadze jednorazowy charakter zadośćuczynienia uwzględnia cierpienie, które z uwagi na śmierć matki będzie towarzyszyć powodom w przyszłości (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1967 roku, sygn. III PZP 37/67, OSNC 1968, nr 7, poz. 113).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. oraz 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Powyższe przepisy stanowią, że odsetki ustawowe za opóźnienie należą się uprawnionemu w przypadku nie spełnienia świadczenia w terminie, którym, w odniesieniu do umów ubezpieczenia OC, jest 30 dni od zgłoszenia szkody. Powodowie zgłosili swoje roszczenie pozwanemu pismem z dnia 31 stycznia 2014 roku, wobec czego należało orzec jak w wyroku.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu uzasadnia art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. Wynika z nich, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez Sąd osobistego stawiennictwa strony. Stronom reprezentowanym przez radcę prawnego zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata (art. 99 k.p.c.). Na koszty poniesione przez W. R. składało się: połowa wynagrodzenia reprezentującego go adwokata (z uwagi na reprezentowanie obu powodów przez jednego pełnomocnika), które wyniosło 3600 zł (§ 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku, tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku, poz. 460) : 2 = 1800 zł, uiszczona część opłaty od pozwu w wysokości 1500 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł oraz połowa uiszczonych wynagrodzenia biegłego 450,40 zł : 2 = 225,20 zł, co daje łącznie 3542,20 zł. Koszty poniesione K. R. wyniosły 4042,20 zł, to jest były o 500 zł wyższe, gdyż powód uiszczył opłatę od pozwu w kwocie 2000 zł (punkt II wyroku).

Rozstrzygnięcie w punkcie III wyroku Sąd oparł o przepisy art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1025 ze zmianami). Nieuiszczone koszty sądowe obciążające (...) Spółka Akcyjna w S. to część opłaty od pozwu w wysokości 4500 zł.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o wskazane przepisy oraz na podstawie art. 316 § 1 k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji.

Tomasz Lebowa